

IN MEMORIAM PROF. EM. MARIJANU BIŠKUPU Završje, 23. kolovoza 1939. – Zagreb, 5. siječnja 2018.

Tonči MATULIĆ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
matulic@kbf.hr

Alojz ĆUBELIĆ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
alozj@dominikanci.hr

Profesor emeritus Marijan Biškup, OP, rođen je 23. kolovoza 1939. godine u malome zagorskom selu Završje u župi Margečan blizu Novoga Marofa. Blago je u Gospodinu preminuo u noći s 4. na 5. siječnja 2018. godine u Zagrebu u 79. godini života, 60. godini redovništva i 53. godini svećeništva, dok je istodobno aktivno i plodonosno također djelovao impozantnih trideset i šest godina na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (KBF), dotično od 1973. do 2009. godine. Uz svečane sprovodne obrede koje je predvodio mons. dr. Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački, zajedno s dominikanskim provincijalom izv. prof. dr. sc. Slavkom Sliškovićem, OP, brojnom subraćom, rodbinom, prijateljima, profesorima, studentima i znancima dragi subrat profesor Biškup je pokopan 9. siječnja 2018. godine u dominikansku grobnicu na zagrebačkome gradskom groblju Mirogoj.

Profesor emeritus Marijan Biškup pohađao je osnovnu školu u Radovanu i Varaždinu te u Bolu na Braču kao sjemeništara Reda propovjednika sv. Dominika – dominikanaca. Gimnaziju je pohađao u Dominikanskoj klasičnoj gimnaziji u Bolu, gdje je 1956. godine položio ispit zrelosti. Nakon mature ušao je u novicijat u dominikanski samostan u Dubrovniku, a prve redovničke zavjete položio je 1957. godine. Iste je godine započeo filozofsko-teološki studij na

Visokoj dominikanskoj bogoslovnoj školi u Dubrovniku, koji je morao prekinuti od 1959. do 1961. godine zbog odsluženja vojnoga roka, a onda ga je opet nastavio 1961. godine. U Dubrovniku je položio svečane doživotne zavjete 27. rujna 1963. godine.

Profesor emeritus Marijan Biškup nastavio je studij teologije na KBF-u u Zagrebu, gdje je u lipnju 1966. godine diplomirao, a u istom mjesecu ga je za svećenika zareadio zagrebački nadbiskup kardinal Franjo Šeper. Kao mladomisnik najprije je dvije godine, to jest od 1966. do 1968. godine pastoralno djelovao kao kapelan u slovenskoj župi Žalec blizu Celja, a onda je premješten u Šibenik. U međuvremenu je pripremao licencijat iz teologije, koji je 1969. godine obranio na KBF-u u Zagrebu. Iste je godine poslan na poslijediplomski studij u Rim, gdje je na Papinskome liturgijskom institutu *Anselmianum* upisao specijalizaciju iz liturgike. Drugi licencijat iz liturgike položio je 1971. godine. Na Papinskom sveučilištu sv. Tome Akvinskoga *Angelicum* 1973. godine obranio je doktorsku disertaciju pod naslovom »Liturgija sv. Petra i hrvatski glagoljski misali« i time je postigao doktorat iz teologije. U međuvremenu je također upisao specijalizaciju iz moralne teologije na Visokom institutu moralne teologije *Academia Alphonsiana*, koju je 1976. godine i završio.

Profesor emeritus Marijan Biškup započeo je nastavnu i akademsku službu na KBF-u u Zagrebu davne 1973. godine u svojstvu asistenta na Katedri moralne teologije, kada je ujedno započeo predavati predmete moralne teologije na filozofsko-teološkom studiju, a od 1977. godine i na Katehetskom institutu. Habilitaciju je položio 1979. godine i tada je postao naslovni docent. U znanstveno-nastavno zvanje sveučilišnog docenta izabran je 1990. godine. U znanstveno-nastavno zvanje izvanrednog profesora izabran je 1997. godine, u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora izabran je prvi put 2000. godine, a u trajno zvanje je izabran 2005. godine. Senat Sveučilišta u Zagrebu, a na prijedlog KBF-a Sveučilišta u Zagrebu, dodijelio mu je počasno zvanje *professor emeritus* 2012. godine.

Profesor emeritus Marijan Biškup obnašao je službu prodekana za nastavu KBF-a Sveučilišta u Zagrebu od 1998. do 2001. godine. Od 1998. godine do odlaska u zasluženu mirovinu 2009. godine obnašao je službu pročelnika Katedre moralne teologije te voditelja IV. specijalizacije moralne teologije na Poslijediplomskome sveučilišnom studiju licencijata i doktorata. Aktivno je sudjelovao u radu brojnih fakultetskih privremenih i stalnih tijela, povjerenstava i odbora. U svojstvu pročelnika Katedre i voditelja IV. specijalizacije dao je značajan doprinos unapređenju nastave i studija moralne teologije na svim akademskim razinama.

Težišta znanstveno-istraživačkog rada profesora Biškupa bila su teološke i moralne kreposti, ekologija, ljudska prava u socijalnom nauku Crkve, marijanska pobožnost te posebno povijest i hagiografija hrvatskih dominikanskih blaženika i svetaca, napose blaženog Augustina Kažotića i blažene Ozane Kotorške. O spomenutim temama objavio je nekoliko vrijednih znanstvenih monografija kojima je ostavio vidljiv i prepoznatljiv trag u hrvatskoj teološkoj i hagiografskoj literaturi. Osim znanstvenih monografija, objavio je blizu dvjesto i pedeset znanstvenih i stručnih bibliografskih jedinica u domaćim i međunarodnim časopisima te u zbornicima radova. Bio je aktivni sudionik brojnih domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova na kojima je držao pozvana i prijavljena izlaganja od kojih je većina objavljena u znanstvenim i stručnim časopisima te u zbornicima radova. Kao nastavnik bio je doslovno obljubljen među studentima. Ta činjenica sama od sebe govori o karakteru i osobnosti pokojnog profesora Biškupa, upravo kao jednostavnoga, pristupačnog, srdačnog, blagog, suosjećajnog i uvijek nasmijanog profesora kojeg su studenti obožavali. U svojstvu nastavnika istaknuo se kao dobar i savjestan mentor, vodeći brojne diplomske i poslijediplomske radove.

Profesor emeritus Marijan Bišкуп ostavio je dubok, plemenit i neizbrisiv trag na KBF-u Sveučilišta u Zagrebu, podjednako u ljudskom kao i znanstveno-nastavnom smislu. Zbog toga smo mu neizmjereno zahvalni i ponosni što nam je Providnost omogućila dobro ga osobno upoznati i s njime neposredno surađivati.

Profesor emeritus Marijan Bišкуп bio je zauzet redovnik i aktivan subrat u svojoj dominikanskoj zajednici u kojoj je s prepoznatljivom revnošću i besprijekornom savjesnošću obnašao razne redovničke službe. U dva je navrata bio prior dominikanskog samostana Kraljice sv. krunice u Zagrebu, a u više je navrata bio doprior toga samostana. Obnašao je također službu samostanskog lektora i člana Provincijskog vijeća. Svećeničku službu vršio je revno i savjesno, sudjelujući u raznim pastoralnim aktivnostima svoje zajednice, a napose se isticao kao duhovni pratitelj i voditelj hrvatskih sestara dominikanki. Bio je također promicatelj kauze za proglašenje svetim blaženog Augustina Kažotića. Sudjelovao je također u radu ženidbenog suda Zagrebačke nadbiskupije i crkvene pokrajine.

Klonimo se preuzetnosti da smo u stanju makar i približno sažeti i prikazati život i djelo pokojnog subrata profesora Marijana Biškupa. Držimo da je dovoljno ovih nekoliko ključnih nadnevaka, etapa i odrednica života i djela da možemo koliko-toliko prohodno proputovati kroz njegovo životno vrijeme, a koje smo jednim dijelom zajedno dijelili, te se prisjetiti onih važnijih događaja

koji su obilježili njegov život, poziv, službu, rad i djelovanje na proputovanju ovom zemljom.

Činjenica jest da neovisno o godinama svatko ima neko iskustvo smrtnosti, odnosno propadljivosti svega onog što je jednog dana nastalo, a drugog nestalo, iščezlo iz vidokruga. Za takvo se iskustvo ne trebamo previše truditi, jer znakova ima posvuda, počevši od uočavanja i konstatiranja prestanka života drugih ljudi. Neovisno o svjesnosti i promišljanju o tom fenomenu, svakog dana smo svjedoci nestanka iz 'naših života' biljaka, životinja i ljudi. Ne ulazeći u specificiranje tih navlastito filozofijskih i teorijskih pitanja, nedvojbeno je da susrećemo ljude u bolnicama, zatvorima, na ulicama, u uredima, koje 'život' postupno nagriza i vodi 'okončanju'. Može se govoriti i razmišljati o različitim kategorijama vrednovanja određenih ljudi koji su napustili 'ovosvjetsku pozornicu'. S jedne strane imamo one koje ne poznajemo i čije podatke saznajemo u župnom uredu kada preuzimamo obvezu vođenja sprovoda. Kako živimo u velikom gradu, jedva da postoji mogućnost da tu osobu poznajemo, pa se onda gubimo u svijetu raznih statistika koje se iščitavaju za određenu župu na koncu kalendarske godine. Ti nerijetko neznani ljudi ipak su bili dio neke zajednice koja oplakuje one koje je smrt 'pogodila' i zato pokazuju tugu zbog konačnog rastanka. Naša uloga je pritom da se u razmišljanju nastojimo osloniti na izabrane biblijske tekstove koji služe kao okrepa i vidanje rana zbog gubitka osoba iz njihova života. To baš i nije jednostavno, zato što pred očima imamo ljude koje ne poznajemo, koje smo možda ponekad susreli, ali koji nikada nisu postali dijelom naših života, osim na razini statistike. Zato su naše riječi nužno uopćene, one ne mogu imati onu svježinu i krepkost kao kad pred očima i u srcu imamo one s kojima smo dijelili, takoreći, čitav život. U tom kontekstu možemo spomenuti da je takvih 'gotovo' bezbroj, pa se stječe dojam da smo se na smrt drugih ljudi navikli. Ako se nešto ponavlja, čini se da gotovo ne prestaje, onda postaje dio rutine, kao i kod svakoga drugog posla. Mehanički se prema tome odnosimo jer smo ispraznili naše emocionalne i psihičke rezervoare, a ne vidimo načina ni smisla kako bismo ih iznova ispunili. Nerijetko smo i sami bili u prigodi nazočiti brojnim sprovodima gdje se to isprva vidi. Nitko, dakako, nije toliko preuzet da bi subjektivno i objektivno znao što se u nutрини drugog čovjeka zbiva, ali nas ipak ta krajnja bilanca, prije ili kasnije, potiče na razmišljanje i na djelovanje. Sve ovo navodimo kako bismo se odredili, prije svega prema onomu kojeg smo poznavali, a koji je predmet našeg promišljanja u ovom tekstu. Nije riječ o nekom dualizmu, već o egzistencijalnim faktima koji doprinose tomu da se odredimo prema tom fenomenu, koji ćemo u potpunosti shvatiti i prihvatiti kada se budemo gledali 'oči u Oči'.

Smrt i odlazak k Ocu dragoga subrata i profesora Biškupa neposredan je povod našem razmišljanju o životu i smrti. To je ujedno izričaj naše duboke zahvalnosti za sve pozitivno ispisane stranice u našem umu i srcu što ih je on orisao svojom osobom i prijateljstvom dok je boravio među nama. Treba reći da su uvijek zanimljive prve reakcije kada umre netko koga smo poznavali, tko je bio s nama povezan, o kome ne samo da imamo nešto reći, nego smo o njemu i s njime u različitim životnim situacijama razmišljali. Tada se stvari stubokom mijenjaju, jer se tada ne možemo ispričavati da nismo bili dionici događaja, da nismo mogli utjecati na to da život naše zajednice bude kvalitetan i da nismo odgovorni za događaje u sadašnjosti. To što se nerijetko osjećamo nemoćnima da mijenjamo svijet je druga stvar. Pročitavši sve tekstove i izgovorene riječi povodom rastanka od našega dragog prijatelja i subrata Marijana Biškupa, nekako strši to da u drugi plan odlazi ono što se možda većini ljudi čini bitnim ili nezaobilaznim. Premda je iz čisto ljudske perspektive zapravo sve ostvario, premda se to može činiti kao plod pretjerane ambicije, a što također nije strano ljudskim bićima, kod našeg Marijana uočavamo želju da bude čovjek, da ne onečišćuje ljudski okoliš, nego da ga izgrađuje na autentičnim osnovama. Svim se silama trudio provoditi život tako kao da u njemu prepoznamo čovjeka ili, kako bi se kolokvijalno reklo, ljudinu. Stoga se sa zaprepaštenjem pitamo zašto imamo tako malo pameti i srca da uvijek iznovice trujemo sebi i drugima život? Točno je napisao provincijal Hrvatske dominikanske provincije Slavko Slišković da je pokojni Marijan Biškup »bio moralist, ali ne moralizator«. To je moglo biti samo zato jer je Marijan Biškup znao odrediti prioritete u životu. On je dobro znao na što trebati stavljati naglasak. Razborito je razlučivao bitno od nebitnoga. U žarištu njegova intelektualnog i ljudskog, podjednako teološkog i redovničkoga napora dolazile su neke teme koje takozvanim profesionalnim teolozima nisu toliko zanimljive ni atraktivne, ali u njima treba prepoznati bliskost i udomaćenost u 'bílu naroda', teme koje život znače jednostavnom vjernom puku, čineći ga smislenim i podnošljivim. Uobičajeno se kaže da o mrtvima treba govoriti samo najbolje. No, ova naša razmišljanja nemaju veze s tom kurtoazijom, nego odražavaju naše iskustvo i naše uvjerenje onoga što je pokojni Marijan uistinu bio kao redovnik, svećenik i profesor.

U sjećanju će nam ostati brojne zgode i situacije iz života zajedno s njime, a koje su poučne i šaljive da u njima uvijek iznova otkrivamo darovanu lekciju i izmamljeni osmijeh na licu. Pokojni Marijan nam je primjerom pokazivao da nikada ne apsolutiziramo relativne stvari, da se uvijek fokusiramo na ono što je vrijedno i dostojno čovjeka, njegova truda i napora. Zahvalni smo dobrom i milosrdnom Bogu za dar poznavanja i zajedničkog života s pokojnim Marija-

nom. U zbilji teologalnih kreposti radujemo se Marijanovoj sadašnjoj nebeskoj radosti prema kojoj i mi nezaustavljivo koračamo u nadi.

Dragi Marijane, do ponovnog susreta počivaj nam u miru pred Božjim licem i u zajedništvu sa svetima, čije si živote napose neumorno istraživao i primjere im isticao!